

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Олена УСЕНКО

ВИСНОВОК ЗЕМЕЛЬНО-ОЦІНОЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ОБІГУ
ЗЕМЕЛЬ.....126

Євген ХИЖНЯК

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ З ЕКСПЕРТНИМИ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ.....131

Тетяна ЧАБАНЕЦЬ, Світлана ТАРАСЮТІНА

СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ: ОРІЄНТИРИ ТА
ПРАКТИЧНІ ВИКЛИКИ.....134

Антоніна ЧЕРЕМНОВА

РОЛЬ ТА МОЖЛИВОСТІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В МЕХАНІЗМІ РОЗСЛІДУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ.....138

Наталія ЧІПКО

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ШАХРАЙСТВА З
ДОРОГОЦІННИМ КАМІННЯМ ТА МЕТАЛАМИ, ЩО ВЧИНЕНІ ОРГАНІЗОВАНИМИ
ГРУПАМИ.....143

Секція 2

**ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ТА ЕКСПЕРТНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....147**

Дмитро АФОНІН

ОСОБЛИВОСТІ OSINT ДЛЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ СУСПІЛЬНО
НЕБЕЗПЕЧНИМИ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ.....147

Анастасія БЕРШАВСЬКА

ДО ПИТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ОСОБИ-ПОСОБНИКА ДЕРЖАВІ-АГРЕСОРУ.....151

Андрій БІЦЮК

ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕОБҐРУНТОВАНИХ АКТИВІВ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА АНАЛІТИЧНІ
ІНСТРУМЕНТИ.....155

Олександр БУБЛИК, Андрій БУБЛІКОВ

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В КОМПЛЕКСНІЙ
СУДОВІЙ ЕКСПЕРТИЗІ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ ЛІФТІВ ТА ЕКСПЕРТИЗІ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....158

Олеся ВАЩУК

АЛГОРИТМ ФІКСАЦІЇ ТА ЕКСПЕРТНОГО АНАЛІЗУ ЦИФРОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ГРУП У МЕСЕНДЖЕРАХ TELEGRAM, WHATSAPP I
SIGNAL.....166

Чіпко Наталія

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4008-817X>

електронна адреса: chipkonatali@gmail.com

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ІНТЕРНЕТ- ШАХРАЙСТВА З ДОРОГОЦІННИМ КАМІННЯМ ТА МЕТАЛАМИ, ЩО ВЧИНЕНІ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

У тезах розглянуто деякі способи вчинення шахрайства, що вчинене організованою групою, з дорогоцінним камінням та металами, за допомогою мережі Інтернет. Враховуючи, специфіку предмета злочину, вказано на найбільш актуальні види судових експертиз, їх характеристики, під час розслідування таких кримінальних правопорушень.

Ключові слова: шахрайство, судова експертиза, дорогоцінне каміння та метали, організована злочинність, форми кібершахрайства.

Chipko Nataliia

*Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations
and Polygraphology,
National University «Odesa Law Academy,» Odesa, Ukraine*

EXPERT SUPPORT FOR INVESTIGATING INTERNET FRAUD INVOLVING PRECIOUS STONES AND METALS COMMITTED BY ORGANIZED GROUPS

The abstract discusses some methods of committing fraud involving precious stones and metals by organized groups using the Internet. Given the specific nature of the crime, the most relevant types of forensic examinations and their characteristics during the investigation of such criminal offenses are indicated.

Key words: fraud, forensic examination, precious stones and metals, organized crime, forms of cyber fraud.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовив суттєві зміни у структурі світової економіки, зокрема у сфері обігу дорогоцінного каміння та металів. Віртуальні торговельні платформи, онлайн-аукціони та спеціалізовані інтернет-магазини стали невід'ємною частиною сучасного ринку цінних ресурсів, забезпечуючи зручність і доступність для широкого кола користувачів. Водночас

цифровізація економічних процесів створила передумови для появи нових ризиків, серед яких особливе місце посідають злочини шахрайського характеру.

Інтернет-шахрайство у сфері обігу дорогоцінних металів і каміння є складним соціально-правовим явищем, що поєднує елементи фінансових, інформаційних та майнових правопорушень. Зловмисники використовують можливості анонімності в мережі, фіктивні електронні ресурси, підроблені документи та засоби соціальної інженерії для введення громадян в оману з метою незаконного заволодіння їхніми коштами або майном. Така діяльність має не лише економічні, а й репутаційні наслідки, оскільки підриває довіру до легальних учасників ринку дорогоцінних матеріалів.

Особливої суспільної небезпеки дані кримінальні правопорушення набувають, коли вчиняються в рамках організованих злочинних груп, що діють із використанням сучасних технологій, міжнародних схем, систем маскування незаконної діяльності та електронно-обчислювальної техніки.

Як зазначає Стрелюк Я.В., «небезпечність такого шахрайства полягає у тому, що електронно-обчислювальна техніка значно полегшує вчинення шахрайства, дозволяє заволодіти значними коштами, завдаючи непоправної шкоди власникам».[1, с. 121].

Однією з домінуючих форм Інтернет-шахрайства у даному випадку є створення фальшивих сайтів, що маскуються під реальні торговельні майданчики або ювелірні фірми. Такі веб-сайти часто характеризуються високим рівнем візуальної та функціональної імітації відомих брендів, включають сфабриковані відгуки клієнтів та підроблені сертифікати якості, що підвищує довіру до них. Типова схема шахрайства передбачає пропозицію придбати ювелірний виріб або інвестиційний метал за ціною, значно нижчою за ринкову. Після здійснення авансового платежу контакт з продавцем переривається і веб-ресурс видаляється або перестає функціонувати. У деяких випадках покупцеві надсилають товар низької якості або підроблений виріб, що ускладнює ідентифікацію та подальше відстеження злочинної ланки.

Окрема категорія шахрайських практик пов'язана з інвестиційними пропозиціями у дорогоцінні метали (золото, платина) та дорогоцінне каміння (зокрема, діаманти). Зловмисники розробляють веб-платформи або мобільні застосунки, які нібито надають доступ до «віртуального золота» або часток у «міжнародних фондах дорогоцінних каменів». Інвестори, сподіваючись на високі прибутки, переводять кошти на такі платформи, які не мають жодного зв'язку з офіційними фінансовими інституціями; в окремих комплексних схемах зловмисники імітують фальшиві біржові інтерфейси з вигаданими графіками та підробленими звітами про нібито отриманий дохід.

Фішингові атаки залишаються одним із найефективніших каналів збору конфіденційної інформації. Шахраї розсилають електронні листи або повідомлення від імені відомих ювелірних компаній, банків чи платіжних систем із закликом перейти на підроблений сайт. На такому ресурсі користувачі вводять

персональні дані, реквізити банківських карток або облікові відомості, які потім використовуються для несанкціонованого доступу до фінансових коштів.

Ще однією загрозою є збут контрафактної продукції: в інтернеті пропонуються «ексклюзивні» партії дорогоцінного каміння або злитків золота з нібито офіційними сертифікатами. У реальності такі документи часто підроблені, а самі вироби — це імітації або сплави з недорогоцінних металів. Для приховування походження продукції використовуються складні логістичні ланцюги, що ускладнює оперативне встановлення джерела постачання.

Однак, жодне розслідування вищевказаних шахрайських схем, не може бути здійснено без проведення необхідних експертиз.

У першу чергу, однією з найважливіших експертиз є гемологічна. В Інструкції «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» вказано, що об'єктом даної експертизи є: дорогоцінне каміння, діаманти, дорогоцінне каміння органічного походження, напівдорогоцінне каміння, декоративне каміння та вироби з нього, ювелірні вироби зі вставками каміння та сировина (алмазна, бурштинова тощо)» [2]. Завданням даної експертизи є визначення виду, походження, натуральності, наявності обробки або штучного вдосконалення каменів, експерти встановлюють, чи є камінь природним, синтетичним або імітацією, визначають тип і рівень дефектів, а також проводять порівняльне дослідження із сертифікатами або еталонними зразками.

Для визначення розміру завданих збитків призначається товарознавча або оціночно-економічна експертиза. Вона полягає у визначенні ринкової вартості підроблених або втрачених дорогоцінних виробів, оцінці економічної шкоди, заподіяної потерпілим. Експерт порівнює реальну цінність предмета з заявленою, враховуючи його фізичні характеристики, пробу, рідкість та інші показники.

У випадках, коли шахрайство супроводжується використанням підроблених сертифікатів автентичності, чеків, договорів купівлі-продажу або інвестиційних угод, призначається почеркознавча та технічна експертиза документів. Її завданням є встановлення факту підроблення підписів, зміни реквізитів, монтажу текстів або виготовлення документа за допомогою технічних засобів копіювання.

Такі дослідження дають змогу встановити, чи мають документи юридичну силу та чи могли вони бути використані з метою введення потерпілих в оману.

Оскільки більшість таких шахрайств здійснюється за допомогою інтернет-технологій, важливе місце посідає комп'ютерно-технічна експертиза. Вона спрямована на відновлення, аналіз і фіксацію цифрових доказів: листування, електронних транзакцій, історії браузера, IP-адрес, даних із соціальних мереж та платіжних систем.

Результати експертизи дозволяють встановити осіб, які керували фіктивними сайтами, використовували анонімні облікові записи чи здійснювали перекази

коштів. Також може проводитись лінгвістичний аналіз текстів оголошень і повідомлень для ідентифікації авторів.

Організовані злочинні групи у сфері обігу дорогоцінних каменів і металів часто діють транснаціонально, використовуючи підставні компанії, підроблені сертифікати міжнародних гемологічних інститутів і складні фінансові операції. Тому експертне забезпечення має бути інтегрованим і міжнародно орієнтованим.

Важливу роль відіграє міжвідомча співпраця між експертними установами, митними та фінансовими органами, банківським сектором і правоохоронними структурами інших країн. Для встановлення автентичності каменів доцільним є обмін спектральними базами даних та еталонними зразками.

Організовані групи часто комбінують декілька злочинних способів — від підроблення документів до легалізації отриманих коштів через купівлю-продаж дорогоцінностей. У таких випадках ефективною є комплексна експертиза, коли результати гемологічного, фінансового й документознавчого досліджень узагальнюються у єдиній системі доказів.

Таким чином, експертне забезпечення є невід'ємною складовою системи протидії шахрайству з дорогоцінним камінням і металами. Саме завдяки залученню спеціальних знань у галузях гемології, товарознавства, фінансів і криміналістики можливо виявити та довести складні злочинні схеми, притаманні організованим групам. Слід констатувати, що ефективність розслідування таких злочинів залежить від комплексності експертних досліджень, узгодженості дій експертів і слідчих, а також від наявності сучасної технічної бази.

Перелік використаних джерел:

1. Стрелюк Я.В. Характеристика шахрайства: кримінально-правовий аспект. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 11. С. 118–123. URL : chrome-extension://efaidnbnmnibpcajpcglclefindmkaj/https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/01/streliuk_11.pdf

2. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.; у ред. наказу Мін'юсту України від 26.12.2012 р. № 1950/5). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#n13>